

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 240/2012-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. mája 2012 predbežne prerokoval sťažnosť M. S., Č., zastúpeného advokátom JUDr. M. R., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 67/2004 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. S. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. marca 2012 doručená sťažnosť M. S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných

práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 67/2004 (ďalej aj „namietané konanie“).

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol, že „podal na Okresný súd v Čadci dňa 8. 3. 2004 návrh na zaplatenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia s prísl. Nakoľko súd vo veci nekonal, podal sťažovateľ sťažnosť na prietahy v konaní. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom č. IV. ÚS 40/09 zo dňa 19. 3. 2009 rozhodol o porušení základných práv sťažovateľa v konaní.

Prvostupňový súd po ostatnom pojednávaní dňa 4. 8. 2010 rozhodol, že rozsudok vo veci samej bude vyhlásený dňa 24. 8. 2010. Právny zástupca sťažovateľa následne dňa 5. 8. 2010 vyčíslil trovy konania, aby pri vynesení rozsudku tieto boli súdu známe a tieto zaslal dňa 5. 8. 2010 súdu doporučenou listovou zásielkou. Súd však i napriek tomu, že mal v deň vyhlásenia rozsudku dňa 24. 8. 2010 k dispozícii už vyčíslené trovy konania, rozhodol tak, že o trovách konania rozhodne až samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku. Po tom, čo podal odvolanie vedľajší účastník – poisťovňa, ku ktorému sa právny zástupca sťažovateľa vyjadril a vyčíslil si zároveň aj trovy konania. Krajský súd v Žiline rozsudkom č. k. 5 Co 387/2010 zo dňa 15. 3. 2011 rozsudok prvostupňového súdu potvrdil a vo výrokovej časti uviedol, že aj o trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa. Rozsudok odvolacieho súdu prevzal právny zástupca sťažovateľa dňa 12. 5. 2011. Od uvedeného dňa súd vo veci opätovne nekoná.

Nakoľko prvostupňový súd – Okresný súd v Čadci o trovách konania nerozhodol, boli mu zaslané dve žiadosti o rozhodnutí o trovách konania a to dňa 27. 10. 2011 a dňa 31. 1. 2012.

Súd však na tieto žiadosti nereagoval a napriek 10 mesačnému obdobiu nečinnosti do dnešného dňa o trovách konania nerozhodol.“

Sťažovateľ zastáva názor, „že aj napriek nálezu Ústavného súdu SR č. IV. ÚS 40/09, prvostupňový súd vo veci opäť nekoná, nerešpektuje nález Ústavného súdu SR, spôsobuje

naďalej bezdôvodné prietahy v konaní, a preto je sťažovateľ opäť nútený sa obrátiť na Ústavný súd SR so svojou sťažnosťou.

Sťažovateľ si uplatňuje primerané finančné zadosťučinenie v sume 2.500,- eur, ktoré dôvodí naďalej pretrvávajúcim pocitom neistoty, márnosti a nespravodlivosti po viac ako 7 ročnom spore o náhradu škody na zdraví, súd nie je schopný rozhodnúť o trovách konania, pričom tieto negatívne pocity vyvolané postupom súdu naďalej spôsobujú sťažovateľovi stres, ohrozujú aj jeho zdravie, zatažujú ho aj po finančnej stránke a sťažovateľ i napriek tomu, že ničím nespôsobil prietahy v konaní, sa nemôže dočkať súdneho rozhodnutia. Sťažovateľ poukazuje aj na to, že i keď súd mal k dispozícii vyčíslené trovy konania, mohol o nich rozhodnúť v samotnom rozsudku o priznaní náhrady za škodu na zdraví, avšak súd v rozpore so zaužívanou súdnou praxou o týchto trovách nerozhodol. Sťažovateľ už vynaložil finančné prostriedky na uplatnenie a obranu svojho práva, súd však bezdôvodne vo veci nekoná.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné právo M. S., aby súd konal bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd bolo postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod č. k. 10 C 67/2004 porušené.

Okresnému súdu Žilina (zrejma nesprávnosť, správne má byť Okresnému súdu Čadca, pozn.) sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod č. k. 10 C 67/2004 konal bez zbytočných prietahov a rozhodol o trovách konania.“

Ďalej sťažovateľ navrhol, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 2 500 € a úhradu trov konania v sume 269,58 €.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Aj keď sťažovateľ v petite sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ústavný súd konštatuje, že v danej veci je potrebné pri posudzovaní namietaného porušenia v sťažnosti označených práv osobitne sa vysporiadať s postupom okresného súdu pri rozhodovaní v merite veci a osobitne pri rozhodovaní o trovách namietaného konania.

1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní pri rozhodovaní vo veci samej

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktorý vylučuje, aby ten orgán (okresný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (III. ÚS 263/03, IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, III. ÚS 342/08).

Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie tohto práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde), pretože konanie o takej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci

bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. marca 2009).

Zo zistení ústavného súdu, ako aj zo samotnej sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že namietané konanie bolo vo veci samej právoplatne skončené 13. mája 2011, keď nadobudol právoplatnosť rozsudok okresného súdu sp. zn. 10 C/67/2004 z 24. augusta 2010 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co/387/2010 z 15. marca 2011.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že v čase podania sťažnosti ústavnému súdu (8. marec 2012) už okresný súd nemohol porušovať sťažovateľom označené práva v súvislosti s rozhodovaním vo veci samej.

Keďže sťažovateľ, ako už bolo uvedené, namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní sťažnosťou doručenou ústavnému súdu až 8. marca 2012, t. j. v čase, keď namietané konanie v merite veci už bolo právoplatne skončené (13. máj 2011), a teda k porušovaniu ním označených práv už nemohlo dochádzať, ústavný súd sťažnosť v časti týkajúcej sa rozhodovania vo veci samej v súlade s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní pri rozhodovaní o trovách konania

Vzhľadom na nadobudnutie právoplatnosti meritórneho rozhodnutia v právnej veci sťažovateľa ešte pred podaním sťažnosti ústavnému súdu prichádzalo v danom prípade v rámci jej predbežného prerokovania do úvahy iba posúdenie možnosti jej prijatia na ďalšie konanie v časti týkajúcej sa rozhodovania okresného súdu o trovách konania.

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je totiž aj právny názor, podľa ktorého sa aj na súdne konanie v časti týkajúcej sa iba náhrady trov súdneho konania vzťahuje základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (III. ÚS 145/02, IV. ÚS 168/04).

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Účinným právnym prostriedkom nápravy v súvislosti s námietkou zbytočných prietáhov v napadnutom konaní je podanie sťažnosti predsedovi okresného súdu podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdech a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdech“).

Ústavný súd už viackrát rozhodol (m. m. I. ÚS 21/99, IV. ÚS 153/03, I. ÚS 33/05), že účelom práva účastníka konania pred všeobecným súdom podať sťažnosť na prietahy v konaní je poskytnutie príležitosti tomuto súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Ústavný súd preto o sťažnosti, ktorou je namietané porušenie základného podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, koná iba za predpokladu, ak sťažovateľ preukáže, že využil označené právne prostriedky, ktoré mal k dispozícii podľa zákona o súdech, alebo ak sa preukáže, že sťažovateľ túto podmienku nespĺnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Podľa názoru ústavného súdu sa podanie sťažnosti na prietahy v konaní v zmysle zákona o súdech zásadne považuje za účinný prostriedok ochrany takých základných práv, ktoré súvisia so základným právom na súdnu ochranu, ako aj so základným právom na konanie bez zbytočných prietáhov (napr. IV. ÚS 153/03, IV. ÚS 278/04). Zákon o súdech v § 64 ods. 1 ustanovuje, že „Účelom vybavovania sťažnosti je zistiť, či v danej veci boli spôsobené prietahy v konaní...“. V zmysle prvej vety druhého odseku citovaného

zákonného ustanovenia „Orgán, ktorý vybavuje sťažnosť, je povinný na účel zistenia stavu veci prešetriť všetky skutočnosti“.

Napokon podľa § 64 ods. 3 zákona o súdoch „Ak orgán poverený vybavovaním sťažností zistí, že sťažnosť je dôvodná, prijme a zabezpečí vykonanie opatrení na odstránenie nedostatkov, ak je to potrebné, vyvodí za vzniknuté nedostatky voči zodpovedným osobám dôsledky“.

V súvislosti s tým ústavný súd poznamenáva, že vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných predpisov, je jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom.

Špecifickosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy teda spočíva okrem iného aj v tom, že k jej podaniu môže zásadne dôjsť až subsidiárne. Zmysel a účel zásady subsidiarity vyplýva aj z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že „*Nakoľko prvostupňový súd – Okresný súd v Čadci o trovách konania nerozhodol, boli mu zaslané dve žiadosti o rozhodnutí o trovách konania, a to 27. 10. 2011 a dňa 31. 1. 2012*“.

Ústavný súd zo žiadostí pripojených k sťažnosti zistil, že ide o dve „žiadosti“ zaslané okresnému súdu elektronickou poštou k veci vedenej pod sp. zn. 10 C 67/2004, a nie sťažnosti predsedovi okresného súdu, ako to vyžaduje § 62 a nasl. zákona o súdoch. Keďže orgán štátnej správy okresného súdu nemal informáciu o podaných „žiadostiach,“ ktorými

sťažovateľ žiadal, aby okresný súd rozhodol o trovách prvostupňového konania, ako aj odvolacieho konania v jeho právnej veci, nemohol na ne ani reagovať prijatím eventuálnych účinných opatrení na účel urýchlenia rozhodnutia o trovách konania.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že postupom sťažovateľa v danej veci nebola splnená požiadavka namietania prietáhov v konaní na orgáne štátnej správy súdov. V nadväznosti na to ústavný súd zdôrazňuje, že „povinnosť vyčerpania dostupných a účinných prostriedkov ochrany základných práv a slobôd, porušenie ktorých sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, tiež vyžaduje, aby sťažovateľ konal v súlade s pravidlami, ktoré s uplatnením daného prostriedku súvisia. Nekonanie týmto spôsobom alebo chyba pri vyžadovanom postupe má za následok nesplnenie sťažovateľovej povinnosti vyčerpať dostupný prostriedok ochrany svojich práv.“ (m. m. III. ÚS 44/03).

Uvedené závery majú oporu aj v doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu, súčasťou ktorej je právny názor, že prostriedok nápravy, s ktorým sa ako právny účinok nespája priame odstránenie opodstatnene namietnutého porušenia základného práva alebo slobody, nemá povahu účinného právneho prostriedku nápravy v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, teda takého právneho prostriedku, ktorý musí sťažovateľ vyčerpať skôr, ako sa v konaní pred ústavným súdom môže uchádzať o ochranu svojich práv podľa čl. 127 ústavy (m. m. II. ÚS 34/99, III. ÚS 146/03).

Ústavný súd, opierajúc sa o svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 44/03, II. ÚS 7/04, II. ÚS 107/04), dospel k záveru, že vzhľadom na okolnosti daného prípadu niet dôvodu predpokladať, že by využitie sťažnosti uplatnenej podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch neumožnilo v danej veci účinnú ochranu základného práva sťažovateľa priznaného mu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Keďže sťažovateľ v okolnostiach danej veci napriek tomu, že v konaní pred okresným súdom bol kvalifikovane právne zastúpený, sťažnosť na prietahy podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch na orgáne štátnej správy okresného súdu neuplatnil, a keďže

ústavný súd z obsahu sťažnosti a z jej príloh nezistil, že by k nesplneniu podmienky prípustnosti sťažnosti podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde došlo zo strany sťažovateľa z dôvodov hodných osobitného zreteľa, odmietol sťažnosť aj v časti týkajúcej sa rozhodovania o trovách konania podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti v celom rozsahu bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľa.

Ústavný súd nad rámec odôvodnenia poukazuje na to, že z vyjadrenia podpredsedu okresného súdu k sťažnosti vyplýva, že okresný súd po podaní sťažnosti na ústavnom súde (8. marca 2012) uznesením z 10. apríla 2012 o náhrade trov namietaného konania medzičasom rozhodol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. mája 2012